

۱۸۰۱۲۹۷

گفته‌ها و نکته‌ها

محمد امین مرتضی

سرشناسه	مروتی، محمدامین
عنوان و نام پدیدآور	گفته‌ها و نکته‌ها/ مؤلف محمدامین مروتی.
مشخصات نشر	تهران: بازتاب، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۵۴۲ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۵۲۲-۲۸-۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	نکته‌گویی‌ها و گزینه‌گویی‌ها
موضوع	Aphorisms and apothegms
موضوع	قطعه‌های ادبی
موضوع	Literary passages*
موضوع	شعر فارسی -- مجموعه‌ها
موضوع	Persian poetry -- Collections
موضوع	۱۳۹۶ ۴۶م/ف/ ۶۲۷۷ PN
رده بندی کنگره	۳۹۸/ ف:
رده بندی دیویی	۴۰۵۶۹۸
شماره کتابشناسی ملی	

گفته‌ها و نکته‌ها

- مؤلف: محمد امین مروتی
- ناشر: انتشارات بازتاب
- صفحه‌آرا: زهره ترکمن
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۲۲-۲۸-۸
- نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷
- چاپ و صحافی: دیجیتالی
- ناظر کیفی: وحید رضا آقایی
- قیمت: (شومیز: ۴۸۵۰۰ ریال) (جلد سخت: ۵۷۰۰۰۰ ریال)

تهران، خیابان انقلاب، خیابان دوازده فروردین، کوچه نوروز، پلاک ۲۵، طبقه اول، انتشارات بازتاب

تلفن: ۶۶۴۱۷۴۲۵ - ۶۶۴۹۴۵۴۱ فکس: ۶۶۴۱۱۴۴۷

مرکز پخش موسسه کتاب کوهسار

۶۶۴۱۷۶۸۰ - ۶۶۴۶۵۴۲۶

فهرست

۱۱	پیش نوشت
۱۵	فصل اول: حقیقت
۲۳	عقل و اندیشه
۲۵	عقل و عشق
۲۷	تجربه
۲۷	شهود
۲۸	ظن و خیال
۲۸	تعصب
۳۰	خود باختگی
۳۴	علم و جهل
۳۷	شک و یقین
۳۸	خیامی ها
۴۱	شناخت (طنز)
۴۷	فصل دوم: فلسفه و حکمت
۴۷	فلسفه
۵۰	فلسفه (طنز)
۵۳	فصل سوم: عرفان و تصوف
۵۳	عرفان و تصوف
۸۵	انسان کامل
۹۰	نفسانیت

۹۶	تکثر گرایی
۹۹	وحدت وجود
۱۰۱	عارفانه ها (شعر)
۱۲۳	داستانک های عرفان و تصوف

فصل چهارم: اخلاق

۱۲۹	کبر
۱۳۹	ریا
۱۳۹	مسئله
۱۴۳	منه و شاکست
۱۴۳	کین و نفرت
۱۴۶	صدق و راستی
۱۴۷	دروغ
۱۴۸	گناه
۱۴۸	انفاق
۱۵۰	تقوی
۱۵۲	سو، ظن
۱۵۲	حسادت
۱۵۲	وجدان
۱۵۳	غرض
۱۵۴	خشم
۱۵۴	داستانک های اخلاقی
۱۵۵	جوانمردی
۱۵۶	عمل صالح
۱۵۶	واعظ متعظ
۱۵۷	سو، ظن
۱۵۷	طنز اخلاقی
۱۵۸	

فصل پنجم: هنر و زیبایی

۱۵۹	شعر
۱۶۱	شاعرانه ها
۱۶۹	

۱۷۰	شعر (طنز)
۱۷۱	موسیقی
۱۷۴	نقاشی
۱۷۶	ادبیات
۱۷۷	زیبایی
۱۷۸	سینما
۱۷۹	خط

۱۸۱	فصل ششم: کتاب و کتابت
۱۸۱	نوشتن
۱۸۳	کتاب
۱۸۴	مطالعه

۱۸۷	فصل هفتم: زبان و گفتن
۱۹۱	سکوت
۱۹۷	گفتن و نگفتن
۲۰۱	شنیدن
۲۰۱	خلوت و تنهایی
۲۰۴	طنز گفتن و نگفتن

۲۰۵	فصل هشتم: فرهنگ
۲۰۵	فرهنگ
۲۰۶	مدرن‌سیم
۲۰۶	جهانی شدن

۲۰۷	فصل نهم: جامعه
۲۰۷	سیاست
۲۱۸	دموکراسی
۲۲۰	آزادی
۲۲۴	عدالت
۲۲۷	استبداد

۲۲۸	تاریخ
۲۲۹	جنگ و صلح
۲۳۲	تروریسم
۲۳۳	حق و قانون
۲۳۴	اقتصاد
۲۳۴	تعلیم و تربیت
۲۳۹	جامعه‌شناسی
۲۴۱	زندان
۲۴۳	جامعه‌شناسی سیاسی
۲۴۵	زورگویی
۲۴۵	داستانک‌های اجتماعی
۲۵۳	طنز اجتماعی
۲۵۹	فصل دهم: دین و ایمان
۲۵۹	از گلستان قرآن
۲۸۱	دین
۲۹۶	عبادت و دعا
۳۰۵	داستانک‌های دینی
۳۰۹	طنز
۳۱۵	فصل یازدهم: انسان
۳۱۵	انسان
۳۱۷	زن
۳۲۴	کودک
۳۲۷	پیر و جوان
۳۳۰	داستانک‌های انسان
۳۳۴	طنزها
۳۳۹	فصل دوازدهم: شیوه زندگی
۳۳۹	شیوه زندگی
۳۴۲	معنا و فلسفه زندگی

۳۵۰	موفقیت
۳۵۱	خوشبختی و سعادت
۳۵۴	ازدواج
۳۵۹	داستانک های ازدواج
۳۶۱	طنز زن و شوهری
۳۶۷	زناشونی
۳۶۸	فقر و غنا
۳۷۸	داستانک های فقر و غنا
۳۸۰	طنز فقر و غنا
۳۸۳	غم
۳۸۷	شادی
۳۹۰	سختی ها و مشکلات
۳۹۵	تادمانگی
۳۹۶	خندم
۴۰۰	گریه
۴۰۴	مرگ
۴۱۷	طنز
۴۱۷	عمر
۴۲۰	زمان
۴۲۶	مرثیه ها
۴۲۷	صبر
۴۲۸	ذهنیت و دیدگاه
۴۳۲	آرامش و ذهن آرام
۴۳۳	تفکر زائد
۴۳۴	رضایت
۴۳۴	اعتدال
۴۳۵	هدفمندی و نظم
۴۳۶	عادت‌مندی
۴۳۸	تغذیه
۴۳۹	طنز

۴۳۹	ورزش
۴۴۰	بیماری و سلامتی
۴۴۰	طنز
۴۴۱	اعتیاد
۴۴۱	خواب
۴۴۱	تفریح
۴۴۲	قضاوت و نقد
۴۵۰	طنز
۴۵۱	رابطه
۴۵۴	داستانک، رابطه
۴۵۵	درستی و محبت
۴۵۹	خشم و نزت
۴۵۹	داستانک
۴۶۰	همکاری
۴۶۱	رسانه
۴۶۱	کار و پشتکار
۴۶۸	امید

فصل سیزدهم: عشق و عاشقی ۴۷۱

۴۹۴	عاشقانه های زمینی
۵۲۵	مستانه ها
۵۲۷	داستانک های عشق و محبت

فصل چهاردهم: طبیعت ۵۳۳

۵۳۵	حیوانات
۵۳۶	فصول
۵۳۹	میوه ها
۵۳۹	بهاریه ها
۵۳۹	خزانی ها

پیش‌نوشت

برو خوشه چین باش، سعدی صفت
که گیرد آوری خرمن معرفت

گفته‌اند که "خیر الکلام ما فرء و ل" یعنی بهترین سخنان آن است که قلیل (کوتاه) و دلیل (دلالت‌گر و پرمعنا) باشد. خود این جمله البته که یک گزین‌گویه است. گنجاندن مضمون انبوه در کلام تنک خود یک سرشت و تأثیری در انسان می‌گذارد که گاه یک کتاب چند صد صفحه‌ای آن تأثیر را ندارد. ضمن این که این جمله بسیار راحت‌تر در ذهن می‌ماند و عمده محتوای آن کتاب قطور به زودی فراموش می‌شود و لذا جنبه کاربردی و تأثیرگذاری جملات قصار زیاد است. اگر می‌بینیم بیان یک معیار قالب شعری موزون از بیان متنور آن مؤثرتر است به لحاظ متأثر شدن ذهن زیباپسند انسان از توازن و زیبایی است. اغلب جملات قصار، شعرهای منشورند. مثلاً نیچه می‌گوید "اگر چرایی زندگیت را با انی هر گونه‌ای سر خواهی کرد، من چند جلد کتاب روانشناسی و خودشناسی بخوانم تا به اندره این جمله گویا باشد و تکائم بدهد. یا برای یک محقق چه جمله‌ای انگیزاننده‌تر از این است که "اشتباه حسی از روند یادگیری است".

یا برای تشویق فروتنی علمی چه جمله‌ای مؤثرتر از این جمله است که "این کس که تمام حقیقت را در مشت خود دارد مشتش خالی است ولی آن کس که چند حقیقت جزئی را در مشت دارد، چیزی در مشت خود دارد". و این جمله نیچه که "حقیقت ناب، دروغ ناب است". و این جمله ابن سینا که "برای خطایات هزار دلیل هم که بیاوری می‌شود هزار و یک خطا". و در باب خوشبختی:

"خوشبختی داشتن چیزهایی نیست که دوست داریم، بلکه دوست داشتن چیزهایی است که داریم". و چه جمله‌ای هشداردهنده‌تر و تکان‌دهنده‌تر از این که:

"ادم‌ها سلامتی خود را از دست می‌دهند تا پول به دست آورند و بعد پولشان را از دست می‌دهند تا سلامتشان را بخرند"، و یا این جمله از مادر ترزا: "کارهای کوچک را با قلبی بزرگ انجام دهید."

و در باب تعلیم و تربیت این جمله از امام صادق (ع): "کُونُوا دُعَاةَ النَّاسِ بِأَعْمَالِكُمْ". (مردم را با اعمالتان دعوت کنید).

و در باب سلامتی و منع کشیدن سیگار چه جمله‌ای از این جمله طنزآلود اثرگذارتر است که: "کشیدن سیگار برای رفع سلامت چیز مفیدی است".
و در اخلاق این جمله زیبا از پیامبر (ص) که "من برای تسمیم مکارم اخلاق مبعوث شده‌ام".

در باب آفاق روزافزون خوانندگان به داستان‌های کوتاه و مینی مال و کم شدن خوانندگان رمان، و بخصوص رمان‌های چندجلدی مثل جنگ و صلح و دن آرام و دن کیثوت، گفته‌اند که دنیای ما برخلاف گذشته عصر فرصت‌های کوتاه و بریده بریده است و هنر انسان در این است که در حجم و زمانِ اندکِ بسیار سخن بگوید و این واقعیت اقبال به جملات نغز و پرمغز و در عین حال کوتاه را مضاعف کرده است. اس ام اس یا پیامک به عنوان راه‌آورد تکنولوژی جدید مبنای نوع جدیدی از رابطه بین آدم‌ها شده است و این راه‌آورد به تناسب تفاوت‌های سنی و فرهنگی و جنسی، از ظرفیت فوق‌العاده زیادی برای کارکردهای سرگرم‌کننده و بازی‌گوشانه و تفریحی (entertainment) تا کارکردهای سیاسی و اجتماعی برخوردار شده است.

جملات قصار تقطیر تجارب هزاران ساله بشری در حداقل کلمات است. عصاره و فشرده‌ی رنج‌ها و شادی‌ها و ماحصل فهم انسان‌ها در طول تاریخ است و حیثیت است از این گنجینه‌ی بی نظیر و بی‌بدیل و گرانبهای مجموعه‌ی عمرهای همه‌ی انسان‌ها بی‌بهره باشیم. خواندن فقط یک جمله‌ی خوب در آغاز هر هفته از زندگی‌های فکر کردن بدان در طول هفته، مسلماً به بهتر شدن زندگیمان کمک خواهد کرد.

یادم می‌آید از دوران دبیرستان شنیدن جملات قصار و پرمعنا را دوست داشتم و اندکی بعد شروع به نوشتن و گردآوری آن پرداختم. با این حساب مجموعه حاضر حاصل قریب چهل سال کار است. منبع این جملات فقط کتاب‌هایی از این دست نبوده‌اند. گاهی در یک گفتگوی ساده یا یک برنامه رادیویی جمله‌ی قشنگی از کسی شنیده‌ام، گاهی در رمان و داستانی که می‌خوانده‌ام، عبارت زیبایی دیده‌ام و خلاصه از همه جا و همه کس، جملات قصار را گرد می‌آوردم و با این حساب حجم مطالب به چند برابر مجموعه حاضر می‌رسید و در واقع این مجموعه گزینشی تمام آن گزین گویه‌هاست. قضاوت درباره‌ی کیفیت و عمق این جملات البته با خوانندگان است ولی سعی کرده‌ام کارم، متفاوت باشد. این تفاوت علاوه بر وسواسی که در گزینش بهترین جملات

کار رفته، در نوع و ژانر آن‌ها هم بوده است. یعنی علاوه بر جملات کوتاه منشور، از تک بیت‌ها و چندبیتی‌های کوتاه نیز هم استفاده کرده‌ام و علاوه بر آن از داستان‌های زیبای مینی مال و حتی طنزها و جوک‌های قدیمی و جدید و جملاتی که در پیامک‌های تلفنی به کار می‌روند نیز استفاده شده است.

یکی دیگر از تفاوت‌های این مجموعه با مجموعه‌های مشابه تقسیم بندی نسبتاً دقیق و جزئی موضوعی گزینه‌هاست که از پیچیده‌ترین مطالب فلسفی و فرهنگی و عرفانی تا ساده‌ترین رویکردها به زندگی روزمره از قبیل ازدواج و پول و خوشبختی را دربرمی‌گیرد. اگر فقط ده جمله از این چندهزار گزینه در ذهن شما باقی بماند و تأثیری مثبت در نگاه و رویکرد شما به حقایق هستی و زندگی داشته باشد، چهل سال از عمری که در گردآوری این مجموعه صرف شده، به هدر نرفته است.

باید از زحمات بی‌سریغ همسر، سترن خالدي و خانم افسانه طاهريور که با دقت نظر و احساس مسئوليت، بيشتريين قسمت از اين کتاب گرداند و همچنين از خانم زهره ترکمن که در تنظيم صفحات و اشعار زحمات فراوان متقبل شدند تشکر کنم.

محمد امين مروتی